27.04.2018 238/03.00.00.00/2018

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Viite: lausuntopyyntö 24.4.2018

HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE (HSL) -KUNTAYHTYMÄN LAUSUNTO EDUSKUNNAN LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNALLE KOSKIEN HALLITUKSEN ESITYSTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI ALUEIDEN KEHITTÄMISESTÄ JA KASVUPALVELUISTA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI HE 35/2018

Helsingin seudun liikenne (HSL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle ja lausuu seuraavaa:

HSL on kuntayhtymä, jonka jäseniä ovat Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Sipoo, Siuntio ja Tuusula.

HSL suunnittelee ja järjestää jäsenkuntiensa alueen joukkoliikenteen ja vastaa Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnitelman laatimisesta. HSL:n järjestämässä liikenteessä tehdään vuosittain 375 milj. joukkoliikennematkaa. Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnittelu on osa Helsingin seudun maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteissuunnittelua sekä valtion ja kuntien välistä MAL-sopimusmenettelyä.

Alueiden kehittäminen ja kasvupalvelut

Lakiesitys alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ei käsittele HSL:een liittyviä tehtäviä eikä se juuri vaikuta Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymän toimintaan.

Lakiesitys on korvaamassa tällä hetkellä voimassa olevan Aluekehityslain. Sen 17§ kohdassa 6 on kuvattu maakuntaliiton vastuut liikennejärjestelmäsuunnittelusta siten, että maakuntaliitto vastaa niistä muualla kuin Helsingin seudulla. Tämän mukaan on menestyksekkäästi toimittu ensin pääkaupunkiseudulla ja sittemmin Helsingin seudulla liikennejärjestelmäsuunnittelun suhteen jo 1990-luvulta alkaen. Nyt käsillä olevaan lakiesitykseen liikennejärjestelmäsuunnittelua koskevaa kohtaa ei ole sisällytetty, mikä onkin tarkoituksenmukaista. Yleisesti ottaen liikenteeseen liittyvät maakunnan tehtävät on kuvattu hallituksen esityksessä 15/2017.

Helsingin seudun liikennejärjestelmäsuunnittelulle ja HSL:lle keskeisiä menettelyjä ovat 2010-luvulla olleet maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevat MAL-sopimukset valtion, seudun kuntien ja HSL:n kesken. Niissä on yhteistyössä sovittu toimenpiteistä Helsingin seudun kehitystä tukevasta asuntotuotannosta, liikennehankkeista ja maankäytön ratkaisuista. Kasvusopimusten sisältö on suuntautunut muihin kehittämistoimiin, eikä HSL ole ollut niissä mukana. Käsillä olevan lakiesityksen kuvaamat alueiden kehittämisen keskustelut ja yhteistyösopimukset tulee pitää erillään kaupunkiseutujen MAL-sopimusmenettelystä ja keskittyä vain lakiesityksen mukaisiin kasvupalveluihin ja alueiden kehittämistoimiin.

Lakiesityksen 4 §:ssä on esitetty alueiden kehittämisen tavoitteita. Osa niistä käsittelee samoja teemoja, joita on tunnistettu myös Helsingin seudun MAL - 2019 suunnitelman tavoitteiksi. Näitä ovat kohdan 1. alueiden uudistuminen, tasapainoinen kehittyminen ja kilpailukyky, kohdan 2. elinvoimaa ja kasvua tukevan elinkeinorakenteen vahvistaminen, kohdan 3. kestävä työllistyminen, väestön hyvinvointi, osaaminen ja sosiaalinen osallisuus sekä kohdan 6. elinympäristön laadun, kestävän alue- ja yhdyskuntarakenteen ja saavutettavuuden parantaminen. MAL- suunnittelun ja sopimusten kannalta tärkeää on, että em. tavoitteita koskevat valtion, maakunnan ja kuntien toimenpiteet ovat yhdensuuntaisia ja johdonmukaisia. Esimerkiksi MAL-työssä esitettävät toimenpiteet väestön hyvinvointiin liittyvään segregaation ehkäisemiseen tarvitsevat tuekseen toimivat työllisyyttä edistävät toimenpiteet.

Lakiesityksessä kuvattu Pääkaupunkiseudun kasvupalveluita koskeva erillisratkaisu huomioi pääkaupunkiseudun erityispiirteet ja on oikeansuuntainen näiden palveluiden ja toimintojen tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi. Sillä vahvistetaan kilpailukykyä, innovaatiotoimintaa, työllisyyttä ja maahanmuuttajien kotoutumista. Maankäytön, asumisen ja liikenteen seudullinen yhteistyö tukee mm. työssäkäynnin saavutettavuuden sekä asuntojen saatavuuden osalta kuntayhtymämallilla järjestettäviä kasvupalveluita, koska kunnat ovat pääasiallisessa vastuussa myös esimerkiksi joukkoliikenteen järjestämisestä. Kuntayhtymämalli on ollut hyvä ja tuloksekas seudullinen toimintatapa useissa asioissa.

Muita huomioita maakuntauudistuksen lakikokonaisuudesta

Hallituksen esityksestä 15/2017, mikä käsittelee muun muassa maakuntien tehtäviä, HSL kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin kohtiin:

- HSL pitää hyvänä sitä, että 6 §:ssä kuvatuissa maakunnan mahdollisissa lisätehtävissä on otettu huomioon liikennepalvelulaista johtuvat joukkoliikenteen kunnallisten ja seudullisten toimivaltaisten viranomaisten tehtävät ja niiden kuuluminen maakuntien tehtävien ulkopuolelle. Muilla alueilla joukkoliikenteen toimivaltaisen viranomaisen tehtävä olisi kuitenkin

tulevalle maakunnalle vapaaehtoinen. Epäselväksi jää, mikä taho tehtävän hoitaa, jos maakunta ei sitä päätä ottaa.

- Myös joukkoliikenteen rahoitus nykyisten ELY-keskusten osalta on ollut tarpeeseen nähden pieni, ja tulevaan maakuntaan se on tulossa yleiskatteellisena rahoituksena. Helsingin seudun osalta viiden kunnan joukkoliikenteen valtionrahoitus on siten epävarma nykyiseenkään tasoon verrattuna.

- Tienpidon järjestäminen maakuntamallilla ei ole tarkoituksenmukaista, vaan tehotonta. Myös valtakunnallisen kokonaisuuden priorisointi ja hallinta jäävät vajaaksi. Sen vuoksi on maantieverkon omistajuus hyvä säilyttää valtiolla.

Hallituksen esityksestä 45/ 2018 maantielain muuttamisesta HSL kiinnittää huomiota erityisesti seuraaviin kohtiin:

- HSL pitää hyvänä, että lakiesitys ei määrittele kaupunkiseutujen liikennejärjestelmäsuunnittelua ja MAL-menettelyä. Maakunnilla ei ole merkittävää roolia näissä prosesseissa eikä toimenpiteiden rahoituksessa.

- Valtakunnallisen, pitkäjänteisen liikennejärjestelmän kehittämissuunnitelman laadinta sekä runkoverkkojen määrittely on tarkoituksenmukaista. Olennaista on kuitenkin vuorovaikutteinen ja läpinäkyvä valmistelu laadukkaine vaikutusarviointeineen kaupunkiseutujen ja muiden sidosryhmien kanssa.

Helsingissä 27.4.2018

HSL Helsingin seudun liikenne

Suvi Rihtniemi
Toimitusjohtaja

Sini Puntanen
Osastonjohtaja